

OPPONENSI VÉLEMÉNY

Bácsi Balázs
The Overlaid House
című diplomatervéhez

Bácsi Balázs diplomaterve hálás téma az opponensnek – és azt gondolom, a Bizottságnak is –, mert bőségben hoz föl gondolatokat és ad friss válaszokat, ezen túl felvet mindenki számára izgalmas kérdéseket. Ezzel kezdem, ezzel az örömmel, amit Bácsi Balázs építészként való szabad, felelős (felelős, mert szabad) gondolkodásának követése okoz. Ez a gondolkodás egy építész számára talán mindennél fontosabb. Csak egyetérteni tudok ars poetica-nak is beillő, munkamódszerét feltáró mondatával: „Úgy gondolom, az ember legjobban akkor cselekszik, ha megkérdőjelez bizonyos dolgokat, mert ha nem így tenne, akkor mindent vakon elhinne, és nem gondolná végig, nem járna utána semminek.”

Nos, Bácsi Balázs tényleg alaposan utánajárt a dolgoknak. Eleve olyan helyszínt választott, amelyhez sok személyes emlék is köti, de nem elégedett meg ezeknek a felületességével, hanem komoly hely- és szellemtörténeti kutatással, az aktuális építészeti koncepciók felderítésével készítette elő a tervezést. Alapos.

Tisztában volt azzal, hogy egy épület nem pusztán egy tárgy, egy objektum, hanem nyomot hagy a szubjektumban is, a város és polgárai életével szerves összhangban él, lüktet, és csak ez biztosítja a valódi, meggyökeresedett létét. Ahogy ő fogalmaz: „Magunkat szabadnak csak az otthonunkhoz mérve érezhetjük igazán – ahogy a végeláthatatlanban is keressük az igazodási pontot. A megtalált identitás által lehetséges kapcsolódni a világ egészéhez, mert különben abba egyszerűen beleolvadunk.” Pontos.

Jó érzéssel választotta ki Pápa egy olyan neuralgikus pontját, amely a történelem egymásra rakódó rétegeit hordozó kuszaságával építészeti invencióért, jelért kiált, ahol a tradíció és a kortárs gondolat egymásra találhat – és ennél nehezebb feladatot aligha választhatott volna. Bátor.

A Diplomázó a műleírásban követhető módon elemezte a helyszínt, a történelmi rétegeket, az építészeti feladat kihívását, a funkció létjogosultságát, majd mérlegelt és döntött. A régiből minél többet (a maga tökéletlenségében is) megtartva, ahhoz következetes és markáns hiátussal elválasztva teszi hozzá a ma építészeti jeleit. Nem törekszik a formai hasonulásra, inkább egy minél telítettebb, egyedi identitásképző elem létrehozására törekszik, a meglévő karakterhez valamiképp mégis alkalmazkodva (vertikalitás és ritmus a kulcsszavai). Bár a tervezett, fémlemezzel fedett új épülettömeg konkrét formai megjelenése akár vitatható is (és éppen olyan esetlegesnek, szabálytalannak, fésületlennek tűnik, mint a meglévő épület-fragmentumok), az egész mégis a helyén van. Határozott. Laza.

A Tervező a funkciók elhelyezésében, az anyagválasztásban, a terek egymáshoz kapcsolódásában is jól láthatóan nagyon tudatosan és egyéni preferenciái szerint jár el. Az épületnek számára nem a befogadott funkciója az elsődleges, bár az is fontos. A terekben elsősorban identitást keres, mozgásra, cselekvésre „ösztönző, építészeti jeleneteket” sceníroz. Tereket akar alkotni, és ezekről konkrét, színes-szagos, átélhető, szinte tapintható elképzelése is van. Ugyanerről árulkodnak skiccei is. Tudatos. Érett.

Bácsi Balázs angol címet adott diplomatervének – feltételezésem szerint nem véletlenül. Alkotásának gondolatisága is valahol az angolszász kultúrában kereshető. Bővítése ugyanis

nem radikális (kontinentális európai) abban az értelemben, hogy nem a meglévő felismerhetetlenségig való átépítését, hanem mellé-, vagy esetünkben ráépítést jelent: történeti korok egymásra rakódását, határozott szétválasztással. Mindenki a maga térfelén játszik – kevés a párbeszéd. E választott szemlélet következménye azonban érzésem szerint a túlzott elkülönülés, miközben a létesítményen belüli funkciók keverednek, valamint néhány részletképzési gond is jelentkezik. (Ilyen például a szomszédra vezetett esővíz, a tetőforma esete. De ez utóbbiból is próbál erényt csíholni a szerző – lásd zöldhomlokzat.) Általánosságban is igaz, ha nincs kellő gonddal megválasztva egy (mint esetünkben is) markáns építészeti beavatkozás, szétfeszítheti a meglévő kisvárosi karaktert, függetlenül a környezet fogadókészségétől, ízlésétől. Még nagyobb fokú építészeti érzékenységet igényelne a helyszín.

Összességében kijelenthetjük, hogy Bácsi Balázs diplomatervével egy nagyon nehéz helyszínen egy nehéz feladatot oldott meg színvonalasan, egyéni módon és ízzel úgy, hogy – miközben alaposágához nem férhet kétség – nem érezhető rajta semmiféle görcsösség, izzadságszag. A feladat megoldása során olyan erényeket csillogtatott, amelyekre nagy szüksége van egy tervező építésznek.

A diplomatervet 5 (jeles) osztályzattal elfogadásra javaslom.

Budapest, 2011. június 6.

Pásztor József
építész